

CERÎDE-i ADLİYYE

جريدة عدليّه

Osmanlı Devleti Adliye Nezâreti tarafından çıkarılan ve Cumhuriyet döneminde Adalet Bakanlığı'nca değişik adlarla yayımı sürdürülen dergi.

Adliye Nezâreti tarafından haftalık olarak çıkarılan Cerîde-i Mehâkim-i Adliyye (bk. CERÎDE-i MEHÂKİM), II. Meşrutiyet'in ilânından sonra yerini yine İstanbul'da on beş günde bir çıkmaya başlayan Cerîde-i Adliyye'ye bırakmıştır. Başlangıçta otuz iki sayfa olarak yayımlanan derginin ilk sayısı 5 Kânunuevvel 1325 (18 Aralık 1909) tarihinde çıkmış, daha sonra sayfa adedi altmış dörde yükselmiştir. Cerîde-i Adliyye'nin ilk sayısının bazı nüshaları üzerinde 1 Kânunuevvel 1325 tarihi vardır. Bazı kaynaklarda da derginin ilk sayısının tarihi olarak bu tarih verilmektedir (bk. Yılmaz-Çağlar, s. 3). Ancak doğru tarihin 5 Kânunuevvel tarihi olduğu sanılmaktadır. Zira her iki nüsha üzerinde de cumartesi günü yazılıdır. Bu gün ise 5 Kânunuevvel 1325'e denk düşmektedir. Ayrıca ikinci sayının üzerindeki 19 Kânunuevvel 1325 tarihi de Cerîde-i Adliyye'nin on beş günde bir yayımlandığı göz önüne alınırsa bu kanaati kuvvetlendirmektedir. Cerîde-i Adliyye'nin sayfa numaraları baştan 149. sayıya kadar müteselsil olarak devam etmiş, bu sayıda tekrar birden başlamıştır. Derginin Adliye Nezâreti tarafından yayımlanan son nüshası, Mondros Mütarekesi'nin ardından çıkarılan 177, 178, 179. sayıların ortak nüshasıdır (Aralık 1918-Ocak-Şubat 1919). Daha sonra Cerîde-i Adliyye bu defa Ankara'da Kânunuevvel 1338'de (Aralık 1922) Adliye Vekâleti tarafından kırk sekiz sayfa ve aylık olarak tekrar neşredilmeye başlanmıştır. Üzerindeki "sayı: 1, sekizinci sene" ifadesinden önceki derginin bir devamı olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Ancak bir sonraki sayıdan itibaren "sekizinci sene" ifadesi terkedilerek "birinci sene" ibaresi konmuştur. Bu seride sayfalar birden başlayarak devam etmiştir. 76. sayıya kadar (yedinci sene: Teşrînisânî/Kasım 1928) Arap harfleriyle yayımlanan dergi, 77. sayıdan itibaren Latin harfleriyle çıkmaya başladı. Derginin adı 1930'da (85. sayıdan itibaren) Adliye Cerîdesi, 1944'te Adliye Dergisi, 1946'da da Adalet Dergisi olmuştur. Derginin Ankara'da çıkarıldığı dönemlerde sayılar önce müteselsil olarak devam etmiş ve bu durum 149. sayıya kadar (Aralık 1934) sürmüştür. Ocak 1935'ten itibaren dergi yeni bir şekilde ve her yıl sayılar birden başlamak üzere çıkmaya başlamıştır. 1975 yılına kadar aylık olarak çıkarılan Adalet Dergisi bu yıldan

itibaren iki aylık olarak yayımlanmıştır. Halen bu isim ve bu periyotla çıkmaya devam etmektedir.

Cerîde-i Adliyye'nin muhtevası "resmî" ve "gayri resmî" olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Resmî kısımda Temyiz Mahkemesi'nin kanun tefsiriyle ilgili kararları, ilâmları, idarî ve kanunî tebliğleri, tayinler, esbâb-ı mûcibe lâyihaları, Şûrâ-yı Devlet mazbataları, adliye müfettiş raporları, kanunlar, tamimler, adlî istatistikler vb. bulunmaktadır. Gayri resmî kısımda ise ilmî makaleler, hukukî mütalaa ve tefsirler, yabancı ilmî ve hukukî müesseseler hakkında bilgiler, yabancı kanunların tercümeleri yer almaktadır. Özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında çıkan Cerîde-i Adliyye'lerde bu dönemde hazırlanan kanunlara ışık tutmak üzere birçok yabancı kanunun tercümesine yer verilmiştir (meselâ "İsviçre Me'mûrîn Kanunu", sy. 29-36; "Alman Ceza Kanunu", sy. 25, 27, 29; "Alman Usûl-i Muhâkemât-ı Cezâiyye Kanunu", sy. 32, 34-36). Yine bu dönemin ilk sayılarında, kurulan kanun komisyonları, bunların çalışma esasları ve hazırlanan tasarılar hakkında bilgiler mevcut olup bunlar özellikle hukuk tarihi bakımından son derece önemlidir (meselâ "Mecelle Komisyonunca Kitâbü'l-Büyû'un Tâdilâtına Dair İhzar Olunan Lâyiha-i Kanûniyye ile Esbâb-ı Mûcibesi", sy. 26, 10, 25). 1935 yılından itibaren yeni bir şekilde çıkan dergide hukukî incelemeler yine önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca ilk defa tatbikatçılara kolaylık sağlamak üzere mahkeme kararları ve İsviçre Federal Mahkemesi kararları yayımlanmaya başlanmıştır. Adalet Bakanlığı Mart 1966'da Resmi Kararlar Dergisi adıyla bir dergi çıkarınca Adalet Dergisi'nde mahkeme kararlarının yayımlanmasına son verilmiştir. Ancak 1979 yılından itibaren az da olsa tekrar Yargıtay kararları ve İsviçre Federal Mahkemesi kararları neşredilmiştir. Bundan başka genelgeler, tayinler, hukukî eser ve dergiler, mevzuat hakkındaki bilgiler derginin diğer içeriğini oluşturmaktadır.

Cerîde-i Adliyye'de çıkan yazılarla ilgili genel fihristler yayımlanmıştır. Bunlar Cerîde-i Adliyye'nin Bidâyet-i Teessüsünden 1326 Senesi Gayesine Kadar Tarih Sırasıyla Fihrist-i Umûmîsi, Cerîde-i Adliyye'nin 1327 Senesi Mart'ından 1328 Senesi Bidâyetine Kadar Tarih Sırasıyla Fihrist-i Umûmîsi, 1328 Sene-i Rûmiyyesine Mahsus Cerîde-i Adliyye'ye Ait Fihrist-i Hecâî, 1329 Sene-i Rûmiyyesine Mahsus Cerîde-i Adliyye'nin Fihrist-i Hecâîsi başlıklı fihristlerdir. Ayrıca Ağustos, Eylül, Teşrînievvel 1341 tarihli 37, 38, 39. sayıların birlikte yayımlandığı nüshanın baş tarafında "Üçüncü Seri Cerîde-i Adliyye'nin Umumi Fihristi" adıyla 25. sayıdan 36. sayıya kadar yer alan yazıların fihristi neşredilmiştir.

Öte yandan Ankara’da yayımlanan ilk 149 sayının fihristi Sevda Kutengin (Adliye Ceridesi Alfabetik Arama Cetveli Sayı 1-149, Ankara 1936), 1935-1979 yılları arasındaki sayıların fihristi de Ejder Yılmaz – Tacer Çağlar (Dizin 1935-1979, Adalet Dergisi, Ankara 1980) tarafından yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

Cerîde-i Adliyye (muhtelif sayıları) *Cerîde-i Adliyye'nin Bidâyet-i Teessüsünden 1326 Senesi Gayesine Kadar Tarih Sırasıyla Fihrist-i Umûmîsi* [baskı yeri ve tarihi yok], s. 1-79.

Cerîde-i Adliyye'nin 1327 Senesi Mart'ından 1328 Senesi Bidâyetine Kadar Tarih Sırasıyla Fihrist-i Umûmîsi [baskı yeri ve tarihi yok], s. 162.

1328 Sene-i Rûmiyyesine Mahsus Cerîde-i Adliyye'ye Ait Fihrist-i Hecâî [baskı yeri ve tarihi yok], s. 1-40.

1329 Sene-i Rûmiyyesine Mahsus Cerîde-i Adliyye'nin Fihrist-i Hecâîsi [baskı yeri ve tarihi yok], s. 1-53.

1333-1334 Sene-i Maliye, Salnâme-i Devlet-i Osmâniyye Altmışsekizinci Sene, İstanbul 1334, s. 153.

Yaşar Karayalçın – Ahmet Mumcu, *Türk Hukuk Bibliyografyası (Türk Harflerinin Kabulüne Kadar Yayınlanmış Kitap ve Makaleler 1727-1929)*, Ankara 1972, tür.yer.

Hasan Duman, *Katalog*, s. 56-57.

Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu, Ankara 1987, bk. İndeks.

Fevzi Çelik – Sevgi Akyüz, *TBMM Kütüphanesi Süreli Yayınlar Kataloğu*, Ankara 1987, s. 3.

“Ankara’da Cerîde-i Adliyye”, *Muhâmât*, sy. 549, İstanbul 1338, s. 160.

“Yeni Yıla Başlarken”, *Adliye Dergisi*, XXXV/1 (1944), s. 1-3.

Ejder Yılmaz – Tacer Çağlar, “Dizin 1935-1979”, *Adalet Dergisi*, Ankara 1980, s. 3-5.

Bu madde ilk olarak 1993 senesinde İstanbul'da basılan TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 7. cildinde, 404-405 numaralı sayfalarda yer almıştır. [Matbu nüshayı pdf dosyası olarak indirmek için tıklayınız.](#)

Kaynak : <https://islamansiklopedisi.org.tr/ceride-i-adliyye>